

Kwadratuur

Muziek meer dan verdubbeld

Artiest ***Ludwig van Beethoven***
 Album ***Missa Solemnis***
 Componisten ***Ludwig van Beethoven***
 Uitvoerders ***Marlis Petersen (sop), Gerhild Romberger (m-sop), Benjamin Hulett (ten), David Wilson-Johnson (bar), Collegium Vocale Gent (ens), Orchestre des Champs-Élysées (ork), Philippe Herreweghe (dir)***

PHI / AMG | Released: 2012 | CD (LPH 007)

Besproken door Hildegart Maertens | Toegevoegd op 26 maart 2013

Een nog jonge muzikale avonturier: zo ziet Philippe Herreweghe er uit op zijn eerste opname van Beethovens 'Missa Solemnis', toen nog bij het label Harmonia Mundi. Zijn Collegium Vocale Gent en Orchestre des Champs-Élysées waren toentertijd vele malen minder routinematig op elkaar afgestemd, maar toch was men het er over eens dat de dirigent een van de absolute topversies tot dan toe had geassembleerd. Om meerdere redenen is Beethovens langste werk immers een struikelblok: het vergt veel concentratie want bestaat uit vijf lange delen, waarbij die vijf modaliteiten elk voor zich nog een keer enorm compact zijn geconcipieerd. Koor- en instrumentale stemmen zitten op elkaar geplakt in wat een bijzonder dichts vlechtwerk is geworden van interagerende lijnen, en wie daarin als uitvoerder het overzicht niet kan bewaren, mag vergeten dat daar een te pruimen opname uit voortvloeit. Het was Herreweghe in november 2011 echter om niets minder dan de perfectie te doen toen hij zich met uitgebreid koor en orkest vier dagen in het Concertgebouw Brugge opsloot en beloofde de deur pas te ontgrendelen wanneer hij een registratie had verzilverd die hem op alle fronten tevreden stemde. Een dergelijke opname op korte tijd gerealiseerd krijgen lijkt een schier onmogelijke opdracht, maar Herreweghe is er daadwerkelijk bijna in geslaagd. Op de bibberige violsolo uit het 'Sanctus' na, is dit immers wel degelijk een cd die voorgaande gereputeerde versies (op die van Gardiner na misschien) het nakijken geeft.

Zelfs voor Beethovens excentrieke doen is het verhaal achter het opus 123 merkwaardig. Een van de belangrijkste mecenasen van de componist, Johann Joseph Rudolph Rainier, zou omstreeks 1820 tot kardinaal en aartsbisschop worden aangesteld. Dit schiep voor de componist de gelegenheid een nieuwe mis te schrijven. Men mag er van uit gaan dat Beethoven vrijwel meteen aan de opdracht begon: in een brief aan zijn geldschieter schreef hij dat de dag van de inauguratie, waarop de mis zou klinken, de mooiste van zijn leven zou zijn. In ongeveer een jaar tijd moest het werk klaar geraken: vermoedelijk geen probleem voor de man die tot dan toe acht symfonieën, multiple pianoconcerti en wat voor moois dan ook op enkele maanden tijd had kunnen voltooien. De missa sleepte echter vier jaar aan, naar alle waarschijnlijkheid omdat eenmaal de originele deadline was verstreken, Beethoven niet de noodzaak voelde zich uit de naad te werken. Tegelijk met de verdere uitwerking en voltooiing van wat allicht de grootste mis uit de romantiek mag worden genoemd, zagen heel wat andere werken het licht, maar daar heeft het opus 123 helemaal niets onder te lijden gehad. Beethoven bleef immers streven naar een eenduidige taal voor wat hij zelf achteraf als zijn beste werk zou bestempelen – en inderdaad kan er geen twijfel over bestaan dat de mis zo consistent is als een blok beton.

Tegelijk de aandacht van de luisteraar vasthouden, de vele fugatische invallen en overdonderende passages waarin het werk tuimelt strak houden, het evenwicht bewaren en toewerken naar een exalterend hoogtepunt: men moet geen academicus zijn om te begrijpen dat het een bijna bovenmenselijk karwei is om dat gedaan te krijgen. Met zijn Monteverdi Choir en Orchestre Revolutionnaire et Romantique speelde Sir John Eliot Gardiner dat ruim twintig jaar geleden klaar, en in de geluidstechnisch optimale setting van het Concertgebouw doet Herreweghe die krachttoer nog eens over. Beide interpreten beseffen dat het kloppende hart van de missa het koor is, en dat de instrumentale omlijsting de gezongen glorie geen vingerbreed in de weg mag leggen. De erudiete maar tegelijk passionele vertolker die Herreweghe nu al decennia lang blijkt te zijn, weet dat. Een cd waar iedereen die er deel aan had, en niet in het minst de vier perfecte solisten, trots op mag zijn dus. De vraag of de violsolo niet beter zou geklonken hebben op een later gebouwd instrument, is bovendien naast de kwestie: het zijn immers de periodieke instrumenten die zorgen voor de oneindig prikkelende energiestoten waar deze opname mee naar buiten komt.

God zij geprezen? Jazeker. Maar Philippe Herreweghe ook.